

TKO SU BILI ŽITELJI DREVNOG QUMRANA

Željko Gregor

Mr. Željko Gregor je magistrirao na Newbold Collegeu u Velikoj Britaniji a sada završava doktorske studije iz arheologije na Sveučilištu Andrews u SAD, i bavi se istraživačkim radom na Arheološkom institutu Sveučilišta Andrews.

SAŽETAK:

Tko su bili žitelji drevnog Qumrana

Kad su otkriveni svici s Mrtvoga mora, pozornost teologa i povjesničara bila je usmjerena prema Khirbet Qumranu, koji je odmah postao najpovoljnijim kandidatom za prebivalište stvaratelja spisa. Međutim, kada je i pod kojim povijesnim uvjetima nastala ova zajednica, kao i kojoj sekti su pripadali, predmet je žestoke polemike među teolozima tijekom ovog stoljeća. U ovom članku autor obrazlaže tvrdnje raznih teologa o pitanju vremena nastanka qumranske zajednice, a isto tako i o pitanju njihova podrijetla ili identiteta, da bi na kraju zaključio da je vjerovanje i praksa zajednice bila najslabija učenju i vjerovanju esena.

Zbog nelagodne klime pa i okoliša, arheološki lokalitet Khirbet¹ Qumran bio je gotovo nepoznat u arheološkom svijetu. Tek onda kad su sasvim slučajno², tijekom 1947. godine, pro-

1 Khirbet na arapskom znači *ruševina*.

2 Prvi svici su pronađeni kad je jedan dječak koji je čuvao stado ovaca bacio kamen kroz jednu rupu u stijeni. Kad je kamen pao, dječak je čuo da se u špilji nešto razbilo uslijed pada kamena. Rupa u stijeni je bila dovoljno velika da se uvuče i ispita unutrašnjost špilje. Poslije nekoliko trenutaka razmatranja ugledao je razbijenu

nađeni drevni svici u obližnjoj špilji, pozornost se arheologa pa i ostalih stručnjaka usmjerila prema ovome mjestu. Zbog ovih otkrića Khirbet Qumran je gotovo preko noći postao jednim od najznačajnijih arheoloških lokaliteta na području Palestine.

Nedugo nakon otkrića prvih svitaka započela je tijekom 1951. godine prva sezona arheoloških iskapanja u Khirbet Qumranu, za kojom su uslijedile još četiri³. Prema rezultatima s arheoloških iskapanja zaključeno je da je ovaj lokalitet bio nastanjen vrlo kratko tijekom osmog stoljeća prije Krista. Nakon nekoliko stoljeća nenastanjenosti, ovo je mjesto ponovo izgrađeno negdje sredinom drugog stoljeća prije Krista. Od tog vremena bilo je nastanjeno sve do pobune Bar-Kokhbe, koju su Rimljani ugušili 135. godine poslije Krista.

Pitanje "Tko su bili žitelji Qumrana, odakle su došli, kakav sustav društva su imali?" još i danas zaokuplja pozornost stručnjaka i predmet je žestoke polemike⁴. Uslijed toga vrlo je važno da se pažnja posveti sljedećim činiteljima: 1) koje ime je Khirbet Qumran nosio kad je bio nastanjen u antičko doba; 2) kako i koji su povijesni uvjeti prouzročili stvaranje takve jedne sekte (u ovom dijelu ćemo prostudirati mišljenja teologa prije i poslije 1947. godine); i 3) pitanje samih žitelja Qumrana, tko su bili i odakle potječu. Zbog raznolikosti mišljenja navodimo širok spektar prijedloga za rješenje ovog problema. U ovom će dijelu svi prijedlozi biti ispitani i na kraju će korelacija između arheologije, antičke povijesti (Josip Flavije i Plinije), i podataka pronađenih u samim svicima pomoći u rješenju ovog problema.

Smještaj i identifikacija Khirbet Qumrana

Ovaj arheološki lokalitet je smješten na sjeverozapadnoj strani Mrtvoga mora, nedaleko od mjesta na kojem se rijeka

glinenu posudu iz koje je nešto virilo, zamotano u staro platno. Kad je odmotao zamotuljak, utvrdio je da u rukama ima neki materijal ispisan nepoznatim pismom. Shvatio je da taj svoj pronalazak može unovčiti te ga je odnio u Jeruzalem u trgovinu za otkup starina i tamo ga prodao.

3 R. de Vaux, "Fouille au Khirbet Qumran", *RB* 60 (1953): 83-106; 61 (1954): 206-236; 567-568; 63 (1956): 533-577.

4 Alan D. Crown, i Lena Cansdale, "Qumran, Was It an Essene Settlement?" *BAR* 20 (1994): 25-33; Stephen Goranson, "Qumran, a Hub of Scribal Activity?" *BAR* 20 (1994): 37-39.

Jordan ulijeva u Mrtvo more⁵. S obzirom da je lociran nedaleko Wadi⁶ Qumrana, ovaj je lokalitet dobio ime Khirbet Qumran, što bi u prijevodu značilo *Ruševine Qumrana*.

Još sredinom devetnaestog stoljeća susrećemo se s prvim pokušajem identifikacije ovih ruševina⁷. Prijedlog da bi ovaj lokalitet mogao biti drevna Gomora je potpuno neprihvatljiv i nije nikada dobio nikakvu podršku stručnjaka. Osim toga, arheološka su iskapanja potpuno opovrgla ovakav prijedlog jer je Khirbet Qumran po prvi put bio naseljen tijekom osmog stoljeća prije Krista (Abraham i događaji u Gomori odigrali su se tijekom dvadesetog stoljeća prije Krista, dakle 1200 godina prije osnutka ovog lokaliteta).

Biblijski zapisi kao i zapisi ranih povjesničara (Josip Flavije, Euzebij, Plinije) ništa nam ne govore o imenu ovog lokaliteta. Međutim postoji jedan indirektan zapis (Jošua 15,62) u kojem se spominju imena nekoliko gradova koje su teolozi prihvatili za njegovu identifikaciju.⁸ Dok su neki vrlo oprezni po ovom pitanju⁹, drugi opet ne pokušavaju pronaći nijedan lokalitet u Judejskoj pustinji koji bi odgovarao ovim biblijskim mjestima¹⁰.

5 Vidi zemljovid 1.

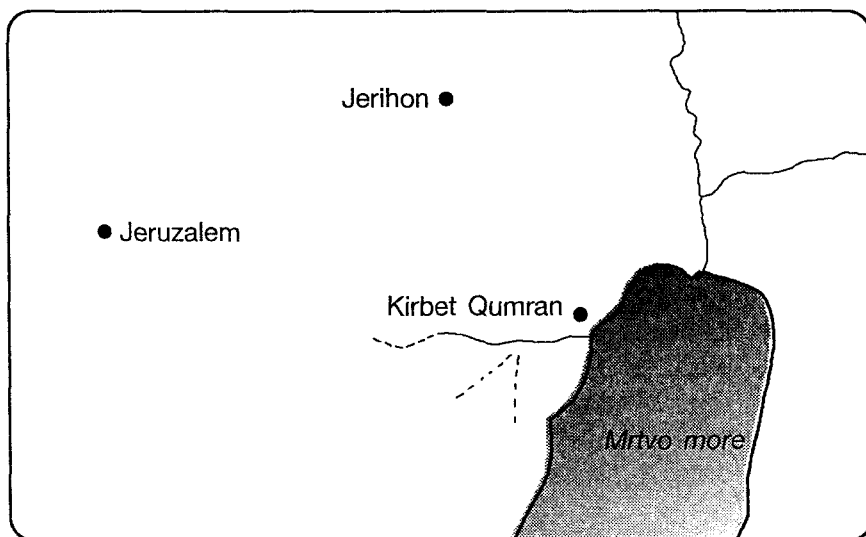
6 Wadi na arapskom znači klanac, usijek, ili prazno korito rijeke koje služi za odvod kišnice koja se slijeva s obližnjih brda tijekom zimskih kišnih dana.

7 F. de Saulcy, *Narrative of a Journey Round the Dead Sea and in the Bible Lands* (London: Richard Bentley, 1853), str. 456-488.

8 Khirbet Qumran je ovdje identificiran kao *Slani grad*. Prvi teolog koji je dao ovakav prijedlog bio je istaknuti njemački biblijski stručnjak Martin Noth a napisao ga je u *Das Buch Josua* (Tübingen: Mohr, 1938), str. 72. Njega su slijedili A. Graeme Auld, *Joshua, Judges, and Ruth* (Philadelphia: Westminster, 1973), str. 92, i A. Cohen, *Joshua and Judges* (London: Soucio Press, 1950), str. 95. Međutim, John Allegro je predložio da bi Khirbet Qumran trebalo identificirati kao Sekaku radije nego Slani grad, *The Treasure of the Copper Scroll* (Garden City: Doubleday, 1960), str. 68-74, 144, 145. Ovu pretpostavku je prihvatio Zvi Greenhut, "The City of Salt," *BAR* 19 (1993): 42.

9 *SDA Bible Commentary*, sv. 2 (Washington D.C.: Review and Herald, 1976), str. 256.

10 F. C. Cook, ed., *The Bible Commentary, Exodus-Ruth* (Grand Rapids: Baker, 1953), str. 392, zatim C. F. Keil i F. Delitzsch, *Biblical Commentary on the Old Testament: Joshua, Judges, Ruth* (Grand Rapids: Eerdmans, 1960), str. 174.

Zemljovid 1.

Da bi se Slani grad pa i Sekaka mogli poistovjetiti s Khirbet Qumranom, treba arheološki dokazati da je Khirbet Qumran bio nastanjen u doba izlaska Izraelaca iz egipatskog sužanjstva (što bi bilo oko 1400. godine prije Krista). Kao što je već spomenuto, Khirbet Qumran nije bio nastanjen prije 800. godine prije Krista. U tom slučaju je jasno da se Khirbet Qumran nikako ne može poistovjetiti sa Slanim gradom a niti sa Sekakom opisanim a u Jošuinovj knjizi.

Postoji još jedan biblijski zapis u kome se spominje da je Uzija, judejski kralj, dao sazidati kule u Judejskoj pustinji (2 Ljetopisi 26, 10). Neki teolozi predlažu da bi se ove kule trebale tražiti uz zapadnu obalu Mrtvog mora¹¹, dok su drugi još pre-

¹¹ C. F. Keil i F. Delitzsch, *Biblical Commentary on the Old Testament: Chronicles* (Grand Rapids: Eerdmans, 1960), str. 428, a isto tako i F. C. Cook, *The Bible*

cizniji predlažući Khirbet Qumran kao jedan od tih kula¹². Ako bi ova postavka bila ispravna, onda bi trebali postojati arheološki dokazi da je Khirbet Qumran bio naseljen u doba Uzije (osmo stoljeće prije Krista). Već smo ranije napomenuli da su arheolozi potvrdili da je ovaj lokalitet uistinu bio kratko naseljen u to doba¹³. Prema tome, moglo bi se s opravdanjem tvrditi da je Khirbet Qumran uistinu bio jedna od Uzijinih kula. Nažalost, biblijski nam izvještaj ne daje ime ni od jedne kule. Stoga se još uvijek ovaj arheološki lokalitet ne naziva nikako drukčije nego Khirbet Qumran.

Povijest i podrijetlo qumranske zajednice

Prema zaključcima koji su doneseni na temelju arheoloških otkrića i sadržaja sa svitaka jasno je da su žitelji Qumrana pripadali nekoj sekti koja se izrazito razlikovala od pučanstva, kako u religijskom vjerovanju tako i u svakidašnjem življenju. Budući da najstariji svici ne datiraju prije drugog stoljeća prije Krista, nastanak ove zajednice ne bi ni trebalo potraživati u nekim ranijim razdobljima, a arheološki je i potvrđeno da je Khirbet Qumran doživio procvat upravo u to vrijeme (sredinom drugog stoljeća prije Krista).

Premda je znanje o ovoj zajednici izašlo na vidjelo poslije otkrića famoznih svitaka pronađenih u špiljama nedaleko Khirbet Qumrana, lingvisti i teolozi su imali spoznaju o njima još od prethodnog stoljeća. Ustvari, u jednoj sinagogi u Kairu (Egipat) pronađeni su srednjovjekovni spisi, poznati kao *Damascus Document*¹⁴, u kojima se, uz ostalo, opisuju pravila kojih se članovi zajednice trebaju pridržavati. Međutim, koji su socijalno-politički uvjeti omogućili postanak ovakve jedne zajednice, pitanje je polemike koja se vodila među stručnjacima tijekom cijelog ovog stoljeća. Zbog preglednosti materijala njihova će gledišta biti svrstana u *predqumranski period* (do ot-

Commentary, First Samuel - Esther (Grand Rapids: Baker, 1953), str. 410.

12 Frank E. Gaebelin, ur., *The Expositor's Bible Commentary*, sv. 4 (Grand Rapids: Zondervan, 1988), str. 522.

13 F. M. Cross i J. T. Milik, "Explorations in the Judaean Buqeah", *BASOR* 142 (1956): 5-17; isto tako i R. de Vaux, *Archaeology and the Dead Sea Scrolls* (London: Oxford University Press, 1973), str. 9 i dalje.

14 Više o ovom dokumentu možete čitati u Geza Vermes, *The Dead Sea Scrolls* (London: Penguin Books, 1990), str. 81-99.

krića svitaka s Mrtvoga mora - 1947), i *poslijequmranski period* (od 1947. do danas).

Predqumranski period

Tijekom ranih godina dvadesetoga stoljeća Solomon Schechter je prvi lansirao ideju o počecima ove zajednice¹⁵, utemeljenu na proročanstvu iz Ezekielia 4,5. Ovdje se spominje period od 390 godina kada će kuća Izraelova biti pusta. Prema Schechterovu razumijevanju ovaj period počinje u trenutku kad je Nabukodonozor uništio Jeruzalem a završava u vrijeme pojave "Pravednog Učitelja"¹⁶. Nakon uništenja Jeruzalema Izrael je bio u duhovnoj tami. Međutim, Bog je podignuo "Pupoljak", koji je ustvari bio Pravedni Učitelj. Poslije njegove smrti on bi se trebao ponovo pojaviti u dvostrukoj ulozi (Mesija i Aron), i većina će ga naroda odbaciti.

Schechter smatra da se učenje ove sekte ne slaže s učenjem farizeja. Ustvari farizeji su ih optuživali i proganjali.

Nakon Schechtera, E. Levi¹⁷ je izdao nekoliko članaka u kojima se manje-više slaže s interpretacijom 390 godina iz Ezekielove knjige, s dodatkom da je ova sekta proizašla iz svećeničke obitelji Zadoka. Prema njegovu tumačenju sekta je nastala tijekom prve polovice drugog stoljeća prije Krista. S njime se u cijelosti slaže i R. H. Charles, s time što on stavlja naglasak na 390 godina kao točan povijesni period vremena.¹⁸

Iste godine kad je Levi izdao svoje pronalaskе, G. Margoliouth je napisao seriju članaka¹⁹ tumačeći da je Pravedni Učitelj bio Isus Krist, Mesija Ivan Krstitelj, te Zli Svećenik apostol Pavao. Prema tome ova sekta je nastala negdje sredinom prvog stoljeća poslije Krista.

15 Solomon Schechter, *Documents of Jewish Sectaries* (New York: Ktav, 1970), str. 41-63.

16 Pravedni Učitelj ili Učitelj Pravde je titula koju je sebi pripisao osnivač ove zajednice.

17 E. Levi, "Un écrit sađucéen auterieur à la destruction des temple", *REJ* 65 (1913): str. 24-31.

18 R. H. Charles, "The Zadokite Fragments", u *Apocrypha and Pseudepigrapha of the Old Testament*, II, ur., R. H. Charles (Oxford: Clarendon Press, 1913), str. 785-834.

19 G. Margoliouth, "The Calendar, the Sabbath and the Marriage Law in the Genisa-Zadokite Document", *ET* 23 (1911.-1912): 362-365; 24 (1912.-1913): 553-558; 25 (1913.-1914): 560-564.

Nedugo zatim, M. J. Lagrange²⁰ sugerira da je ova sekta nastala tijekom vladavine rimskog imperatora Hadrijana, te da bi se istodobno trebala prihvatiti kao mesijanska skupina u vrijeme Bar-Kokhbine pobune (oko 130. godine poslije Krista).

Tijekom ranijih 1920-ih godina L. Ginzberg²¹ je tvrdio da se 390 godina ne bi trebalo računati od pada Jeruzalema (586. prije Krista), nego od pada Samarije (722. prije Krista)²². Prema ovoj postavci Pravedni Učitelj bi trebao biti veliki svećenik Hilkija koji je živio u vrijeme Josije. Hilkija je osnovao sektu tako što je otišao iz Jeruzalema i promicao svoje ideje te su se mnogi pridružili ovoj skupini.

Ovoj predqumranskoj skupini teologa mogao bi se dodati i A. Buchler²³. On tvrdi da bi period od 390 godina trebao završiti onda kada se pojavio Hillel i Shammai²⁴. Prema njegovu razumijevanju Hillel bi trebao biti "Pupoljak", dok je Shammai Pravedni Učitelj. Prema tome, ova sekta je postala negdje krajem prvog stoljeća prije Krista.

Poslijequmranski period

Otkriće svitaka s Mrtvog mora trebalo je donijeti više svjetla i jedinstva u razumijevanju osnutka ove sekte. Na nesreću, nakon toliko godina stručnjaci su isto tako podijeljeni u mišljenjima kao i u periodu prije otkrića ovih svitaka.

Dok neki smatraju da je sekta nastala u vrijeme babilonskog sužanjstva²⁵, ili odmah poslije sužanjstva²⁶, drugi pak zastupaju mišljenje da je sekta formirana tijekom helenizma (drugo stoljeće prije Krista)²⁷.

20 M. J. Lagrange, "La secte juive de la nouvelle alliance au pays de Damas", *RB* 21 (1912): 213-240. Gotovo isto razumijevanje o postanku sekte je imao G. F. Moore, "The Covenantors of Damascus: A Hitherto Unknown Jewish Sect", *HTR* 4 (1911): 330-377.

21 L. Ginzberg, *An Unknown Jewish Sect* (New York: JTSA, 1970).

22 Ova postavka je potvrđena činjenicom što se proročanstvo u Ezekielovoj knjizi odnosi na Izrael prije nego na Judu.

23 A. Buchler, "Schechter's 'Jewish Sectaries'", *JOR* 3 (1912-1913): 429-485.

24 Hillel i Shammai su dvojica od najpoznatijih hebrejskih učitelja koji su živjeli krajem prvog stoljeća prije Krista i početkom prvog stoljeća poslije Krista.

25 E. Rabinowitz, "A Reconsideration of 'Damascus' and '390 years' in the 'Damascus' ('Zadokite') Fragments", *JBL* 73 (1954): 11-35.

26 A. Joubert, "Le calendrier des jubiles et de la secte de Qumran: ses origines bibliques", *VT* 3 (1953): 250-264; i "Le pays de Damas", *RB* 65 (1958): 214-248.

27 E. Wisenberg, "Chronological Data in the Zadokite Fragments", *VT* 5 (1955):

Unatoč raznolikosti u mišljenjima, većina stručnjaka se slaže da je sekta nastala u vrijeme Makabejaca (drugo stoljeće prije Krista). Premda neki sugeriraju da je prva grupa došla u Judeju iz Babilona²⁸, ili Damaska²⁹, većina teologa se slaže da je zajednica nastala u Judeji u vrijeme Makabejaca³⁰.

Dok neki znanstvenici drže da je Nehemija Pravedni Učitelj³¹, drugi pak vide Ezru³² kao boljeg kandidata. Međutim većina njih smatra da bi se Pravedni Učitelj trebao prepoznati u nekim povijesnim osobama koje su živjele mnogo godina kasnije od Nehemije i Ezre.

Najvjerojatnije, incident kada se Jonatan, jedan od Makabejaca, ilegalno proglasio velikim svećenikom uvelike je pridonio rascjepu među pučanstvom. Tim povodom se iz prosvjeda jedna skupina odvojila i osnovala novu zajednicu. U tom bi slučaju Jonatan bio Zli Svećenik iz CD³³, dok bi Pravedni Učitelj bio onaj svećenik kojemu je nepravično uzeta titula velikog svećenika³⁴.

Podrijetlo qumranske zajednice

Kao što je prikazano, postoji velika polemika i neslaganje među teolozima po pitanju mjesta i vremena nastanka ove zajednice. Što se tiče njihova podrijetla ili identifikacije teolozi su još više podijeljeni. Dok jedni drže da je zajednica pripadala farizejskoj sekti, drugi misle da su to ustvari bili saduceji. Neki drugi opet smatraju da su to bili zeloti, ebionci, Samarijanci, ili eseni. Međutim, tko god da su bili, svi se stručnjaci slažu da

284-308.

28 W. F. Albright i C. S. Mann, "Qumran and the Essens: Geography, Chronology and Identification of the Sect", u *The Scrolls and Christianity*, ed. M. Black (London: Scribner, 1969), str. 11-25.

29 S. Iwry, "Was There a Migration to Damascus? The Problem of...", *Eretz Israel* 9 (1961): 80-88.

30 J. Murphy-O'Connor, "An Essene Missionary Document? CD II, 14-VI, 1," *RB* 77 (1970): 201-229; "A Literary Analysis of Damascus Document VI, 2-VIII, 3", *RB* 78 (1971): 210-232; "The Original Text of CD 7:9-8:2 4 19:5-14", *HTR* 64 (1971): 369-386; "The Translation of Damascus Document VI, 11-14", *RQ* 7 (1971): 553-556; "The Critique of the Princes of Judah (CD VIII, 3-19)", *RB* 1972): 200-216; "A Literary Analysis of Damascus Document XIX, 33-XX, 34", *RB* 79 1972): 544-564; H. Stegemann, *Die Entstehung der Qumrangemeinde* (Bonn: Theologische Verlag, 1971).

31 Rabinovitz, str. 16.

32 Jaubert, "Le calendrier", str. 260.

33 CD je kratica za Damascus Document.

34 Murphy-O'Connor, "The Critique", str. 210.

su upravo žitelji Qumrana bili zaslužni za stvaranje mnogobrojnih svitaka neprocjenjive vrijednosti.

Farizeji

Glavni predstavnik znanstvenika koji predlažu da je qumranska zajednica pripadala farizejskoj sekti bio je Chaim Rabin³⁵. Njegovo se mišljenje utemeljuje na činjenici da je postojao period kušnje za svakog novog člana farizejske sekte kao i novog člana zajednice u Qumranu. On drži da su Qumranjani bili jedna od najkonzervativnijih struja među farizejima. Nekoliko manjih sličnosti u vjerovanjima i ritualima ponukalo je Rabina na pretpostavku da je zajednica pripadala farizejskoj prije nego nekoj drugoj sekti. Unatoč svom uvjerenju i on sam priznaje da se potpuna usporedba između tih dviju sekti ne može naći³⁶.

Saduceji

Početkom drugog stoljeća prije Krista Antioh III je pripio Judeju svom imperiju. Ovaj je potez radosno prihvatila mlađa generacija Judejaca koji su pokušavali približiti judaizam i helenizam. Međutim ovo je bilo svetogrđe za sve one koji su pokušavali sačuvati predaju i čistu otačku vjeru. Jedna od najekstremnijih skupina, koju je najvjerojatnije predvodio svećenik, razumjela je da će se Bog zasigurno umiješati i učiniti kraj tom svetogrđu. Uslijed toga što su smatrali da se Božji zakon i predaja treba duboko štovati, držali su da su oni jedna posebna Bogom izabrana zajednica. Sljedbenici ovog pokreta nemaju nikakve veze ni sa jednom političkom grupom³⁷, a poznati su pod imenom *saduceji*.

Jedna mala skupina se odvojila od ostalih i naselila u Qumranu formirajući qumransku zajednicu poznatu kao "ekstremni vid saduceizma".³⁸ Osnivač zajednice je poznat kao Pravedni Učitelj³⁹.

35 Chaim Rabin, *Qumran Studies* (Oxford: Oxford University Press, 1957), str. 53-70.

36 Isto, str. 70.

37 Kurt Schubert, *The Dead Sea Community* (New York: Harper and Row, 1959), str. 40.

38 Robert Eisenmann, *Maccabees, Zadokites, Christians and Qumran* (Leiden: E.J. Brill, 1983), str. 19.

Zeloti

Budući da su zeloti bili politička skupina vrlo nacionalistički orijentirana, malo je onih koji su pokušali s njima poistovjetiti qumransku zajednicu. Naprotiv, poznato je da su članovi zajednice bili posvećeni ritualima kako duhovne tako i tjelesne čistoće. Jedina veza koja se ikada među njima zamijetila jest u tome što je pronađeno nekoliko sličnih dokumenata u Masadi, posljednjoj zelotskoj utvrđi. Razmatrajući ovaj problematični predmet, N. Galb je zaključio da je bilo nekih sličnosti između ovih dviju skupina⁴⁰.

Ebionci

Otkriće u špilji Ain Feshkha blizu Jerihona ohrabrilo je J. L. Teichera da poveže qumransku zajednicu s ebioncima. On slijedi Margiloutha (spomenutog ranije) koji je tvrdio da je Isus Pravedni Učitelj, Ivan Krstitelj Mesija, a Pavao Zli Svećenik. Teicher tvrdi da je qumranska zajednica jedna od varijanata kršćanske crkve koju je progonio Dioklecijan⁴¹ (rimski imperator). Sve u svemu, uslijed povijesnih i arheoloških nedostataka, ovu ideju teolozi nisu nikada ozbiljno prihvatili.

Samarijanci

S. Talmon je jedan od teologa koji tvrdi da su Samarijanci nastali od potomaka Izraelaca (deset plemena kojima je glavni grad bio Samarija), a kojima su hebrejske vođe odbile ponuđenu pomoć kod zidanja Jeruzalema. Zauzvrat su Samarijanci sagradili svoj hram na brdu Gerizimu i napisali svoj Pentateuk (koji je poznat kao Samarijanski pentateuk, a sastoji se od pet knjiga Mojsijevih). Ovdje Talmon pokušava pronaći nekakvu sličnost između učenja Samarijanaca i qumranske zajednice. On drži da je mesijanska nada koju propovijedaju Samarijanci prenesena u judaizam, tj. u učenje qumranske

39 Ben Zion Wacholder, *The Dawn of Qumran* (Cincinnati: HUC, 1983), str. 228, 229.

40 N. Galb, "Who hid the Dead Sea Scrolls?", *BA* 48 (1985): str. 81.

41 J. L. Tiecher, "The Dead Sea Scrolls - Documents of the Jewish - Christian Sect of Ebionites", *JJS* 2 (1950/51): str. 67-99; "The Damascus Fragments and the Origin of the Jewish - Christian Sect", *JJS* 2 (1950/51): str. 115-143 "The Teaching of the Pre-Pauline Church in the Dead Sea Scrolls," *JJS* 3 (1952): 111-118, 139-150; 4 (1953): str. 1-13, 49-58, 93-103, 139-153.

zajednice⁴². Zbog ovih sličnosti on tvrdi da je qumranska zajednica samo jedan ogranak Samarijanaca koji su se usprotivili Judejcima u gotovo svakom pogledu.

Eseni

Ideja da su Qumranjani bili eseni gotovo je jednoglasno prihvaćena u današnjim krugovima teologa. Još sredinom ovog stoljeća A. Dupont-Sommer bio je prvi koji je lansirao ovu tvrdnju⁴³. Međutim, postoje neki drugi povjesničari koji su još prije mnogo stoljeća tvrdili da znaju esene koji su živjeli na sjeverozapadnoj obali Mrtvog mora. Jedan od njih je bio i stariješina Plinije koji je poznat kao rimski povjesničar a sam je posjetio ovo područje i ovo zapisao:

Na zapadnoj strani Mrtvog mora, izvan dosega štetnog isparavanja s obale, nalazi se osamljeno pleme esena, koji su izuzetniji od bilo kojeg drugog plemena na cijelome svijetu, jer nemaju žena i odrekli su se svih svjetovnih želja, nemaju novca i druguju samo s palmama... Tako tisućama godina (nevjerojatno izreći) živi zauvijek narod u kojem se nitko ne rađa; njima je napredak donosilo to što su drugi ljudi bili zamoreni životom. Ispod njih leži negdašnji grad Engedi.⁴⁴

S obzirom da je ovu izjavu dao jedan rimski povjesničar koji u tomu nema nikakvog osobnog interesa, ova se tvrdnja smatra autentičnom. Sljedeće, Plinijev izvještaj govori o istim osobinama esena koje spominje i Josip Flavije, Filon, kao i svici s Mrtvog mora kada govore o osobinama qumranske zajednice⁴⁵. Budući da je Khirbet Qumran jedini važniji lokalitet smješten sjeverno od Engedija, nema sumnje da je Plinije imao u vidu qumransku zajednicu kada je dao ovaj opis esena.

42 Shemaryahn Talmon, "The Emergency of Jewish Sectarianism in the Early Second Temple Period", u *Ancient Israelite Religion*, ur. Patrick D. Miller, Paul D. Hanson, i S. Dean McBride (Philadelphia: Fortress Press, 1987), str. 603.

43 Andre Dupont-Sommer, *The Dead Sea Scrolls a Preliminary Survey*, preveo E. Margaret (New York: MacMillan, 1952); *The Jewish Sect of Qumran and Essens: New Studies on the Dead Sea Scrolls*, preveo R. D. Barnett (London: Mitchell, 1954).

44 Pliny, *Natural History* 2, preveo H. Reckham (London: Heinemann, 1969), 5.15, 73.

45 Ovdje se misli na sustav života koji je sproveden u praksi kao i na vjerovanja esena i qumranske zajednice.

Jedan od najpoznatijih dokumenata koji je pronađen u špiljama je *Manual of Discipline* (disciplinski pravilnik). U njemu se u detalje opisuje kako se treba ponašati svaki član zajednice. Kada se usporede pravila iz ovog pravilnika s onim pravilima kojih su se pridržavali eseni, dolazimo do zaključka da se govori o vrlo sličnim pravilima. Prema Josipu Flaviju eseni su vjerovali u predestinaciju. On kaže da "esenska sekta tvrdi kako je Sudbina (Fate) gospodarica svega i ništa se nova ne događa ako nije sukladno njenim dekretima".⁴⁶ Disciplinski pravilnik tvrdi da "od Boga znanja dolazi sve što jest i što će biti. Prije no što je sve nastalo On je sve unaprijed odredio..."

Sljedeća se sličnost može vidjeti u pravilu za pljuvanje u društvu. Josip Flavije kaže: "Oni paze da ne pljunu usred ili s desne strane neke skupine ljudi", dok pravilnik tvrdi da "će onome tko pljune u društvu ljudi biti određena pokora trideset dana".

Više bi se ovakvih primjera moglo naći u Todd Beallovj disertaciji⁴⁷, u kojoj on uspoređuje zapise Josipa Flavija sa Svicima. On je pronašao 27 sličnosti, 21 moguću sličnost, dok postoje 10 slučajeva koje Flavije spominje a ne mogu se naći u Svicima.

Premda postoji mnogo prijedloga koji su ponuđeni za identifikaciju i podrijetlo qumranske zajednice, esensko vjerovanje i način života pokazuju da je postojala uska veza između njih i Qumranjana. Postoji još jedan čimbenik koji ide u prilog ovoj tvrdnji. Prema zapisima ranih povjesničara utvrdilo se da su eseni pridavali veliku pažnju tjelesnom čišćenju koje se manifestiralo u svakodnevnom ritualu kupanja. Arheološka iskopavanja su otkrila da je Khirbet Qumran bio bogat mnogim cisternama, koje su bile napajane s nekoliko akvadukata, te mnogobrojnim kupalištima. Jasno je da je količina vode koju su cisterne sadržavale bila suvišna za svakodnevnu upotrebu u domaćinstvima ako je nisu koristili u svakodnevnom ritualnom kupanju. Ova činjenica, zajedno s ostalima sugerira da je

⁴⁶ Josephus, *Jewish Antiquities*, preveo Ralph Marcus (London: Heinemann, 1966), 13. 5, 9, 171-173.

⁴⁷ Todd Beall, *Josephus' Description of the Essenes Illustrated by the Dead Sea Scrolls* (Cambridge: Cambridge University Press, 1988).

u Qumranu živjela jedna skupina esena koja je marljivim radom proizvela spise neprocjenjive vrijednosti.

SUMMARY:

Who Were Ancient Qumranians

When the Dead Sea scrolls were discovered, attention of many scholars was directed toward Khirbet Qumran as the most plausible place where the documents were produced. For many decades through this century, scholars argued about the time and historical condition under which the community emerged. In spite of the fact that there are many suggestion concerning their origin the author concludes that, even the attempts to identify the community with other religious groups than Essens is not supportative, neither by historians nor by the community itself. The assumption that the community was Essenic is the most probable which is at the same time general consensus among majority of prominent scholars, and it should be treated as such.